ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25

ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર

પ્રથમ પરીક્ષા

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

સમય : 2 કલાક | કુલ ગુણ : 50

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
ગુણ	18	17	10	03	02	50
ટકા (%)	36	34	20	06	04	100

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નના પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		વિકલ્પ વિના	વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	15	15	15
2.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	05	08	10
3.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	05	08	15
4.	વિસ્તૃત જવાબી પ્રશ્નો (LA)	02	03	10
	કુલ	**27**	**34**	**50**

પ્રકરણદીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ/પ્રકરણનું નામ	ગુણભાર
1.	રાજ્યશાસ્ત્રના ખ્યાલો	14
2.	લોકશાહીનાં પાયાના મૂલ્યો	11
3.	રાષ્ટ્રવાદ અને બિનસાંપ્રદાયિકતા	11
4.	હક અને નાગરિક	14
	કુલ ગુણ	**50**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર
શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25
ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)
વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર
પ્રથમ પરીક્ષા

સમય : 2 કલાક **પ્રશ્નપત્રનું માળખું** કુલ ગુણ : 50

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
	વિભાગ - A	**10**
1 થી 10	નીચેના 1 થી 10 સુધીના પ્રશ્નમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર આપો. **(પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)**	
	વિભાગ - B	**05**
11 થી 15	નીચેના પ્રશ્નક્રમાંક 11 થી 15 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો. (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)	
	વિભાગ - C	**10**
16 થી 23	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 16 થી 23 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 05 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકના 02 ગુણ)**	
	વિભાગ - D	**15**
24 થી 31	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 24 થી 31 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 05 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકના 03 ગુણ)** **નોંધ :** વાર્ષિક પરીક્ષાના નમૂનાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછેલ કેસસ્ટડી આધારિત પ્રશ્ન મુજબ એક પ્રશ્ન કેસસ્ટડીનો મૂકવો.	
	વિભાગ - E	**10**
32 થી 34	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 32 થી 34 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 02 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકના 05 ગુણ)** **નોંધ :** વાર્ષિક પરીક્ષાના નમૂનાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછેલ કેસસ્ટડી આધારિત પ્રશ્ન મુજબ એક પ્રશ્ન કેસસ્ટડીનો મૂકવો.	
	કુલ ગુણ	**50**

નોંધ : (1) પ્રથમ પરીક્ષામાં જૂનથી સપ્ટેમ્બર માસ સુધીનો અભ્યાસક્રમ પૂછવાનો રહેશે.

(2) વાર્ષિક પરીક્ષાનાં નમૂનાનાં પ્રશ્નપત્રમાં મૂકવામાં આવેલ ક્ષમતા આધારિત પ્રશ્નો (CBQ) મુજબના પ્રશ્નો પ્રશ્નપત્રના તમામ વિભાગોના મળીને કુલ અંદાજિત 50% ગુણના પ્રશ્નો પ્રથમ, દ્વિતીય પરીક્ષાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછવાના રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25

ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર

દ્વિતીય પરીક્ષા

સમય : 2 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ

કુલ ગુણ : 50

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ હાર્દ/ઉદ્દેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
ગુણ	18	17	10	03	02	50
ટકા (%)	36	34	20	06	04	100

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નના પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		વિકલ્પ વિના	વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	15	15	15
2.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	05	08	10
3.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	05	08	15
4.	વિસ્તૃત જવાબી પ્રશ્નો (LA)	02	03	10
	કુલ	**27**	**34**	**50**

પ્રકરણદીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ/પ્રકરણનું નામ	ગુણભાર
1.	રાજ્યશાસ્ત્રના ખ્યાલો	04
2.	લોકશાહીના પાયાના મૂલ્યો	04
3.	રાષ્ટ્રવાદ અને બિનસાંપ્રદાયિકતા	04
4.	હક અને નાગરિક	03
5.	ભારતીય બંધારણ : ઘડતર અને લક્ષણો	10
6.	મૂળભૂત હકો, ફરજો અને રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો	10
7.	ભારતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યકક્ષાએ ધારાસભા	07
8.	ભારતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યકક્ષાએ કારોબારી	08
	કુલ ગુણ	**50**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25

ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર

દ્વિતીય પરીક્ષા

સમય : 2 કલાક **પ્રશ્નપત્રનું માળખું** **કુલ ગુણ : 50**

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
	વિભાગ - A	**10**
1 થી 10	નીચેના 1 થી 10 સુધીના પ્રશ્નમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર આપો. **(પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)**	
	વિભાગ - B	**05**
11 થી 15	નીચેના પ્રશ્નક્રમાંક 11 થી 15 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)**	
	વિભાગ - C	**10**
16 થી 23	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 16 થી 23 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 05 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકનો 02 ગુણ)**	
	વિભાગ - D	**15**
24 થી 31	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 24 થી 31 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 05 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકના 03 ગુણ)** **નોંધ :** વાર્ષિક પરીક્ષાના નમૂનાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછેલ કેસસ્ટડી આધારિત પ્રશ્ન મુજબ એક પ્રશ્ન કેસસ્ટડીનો મૂકવો.	
	વિભાગ - E	**10**
32 થી 34	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 32 થી 34 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 02 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકના 05 ગુણ)** **નોંધ :** વાર્ષિક પરીક્ષાના નમૂનાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછેલ કેસસ્ટડી આધારિત પ્રશ્ન મુજબ એક પ્રશ્ન કેસસ્ટડીનો મૂકવો.	
	કુલ ગુણ	**50**

નોંધ : (1) દ્વિતીય પરીક્ષા માટે જૂનથી ડિસેમ્બર સુધીનો અભ્યાસક્રમ રહેશે. જેમાં જૂનથી સપ્ટેમ્બર સુધીના અભ્યાસક્રમમાંથી 30% અભ્યાસક્રમ અને ઓક્ટોબરથી ડિસેમ્બર સુધીના અભ્યાસક્રમમાંથી 70% અભ્યાસક્રમ રહેશે.

(2) વાર્ષિક પરીક્ષાનાં નમૂનાનાં પ્રશ્નપત્રમાં મૂકવામાં આવેલ ક્ષમતા આધારિત પ્રશ્નો (CBQ) મુજબના પ્રશ્નો પ્રશ્નપત્રના તમામ વિભાગોના મળીને કુલ અંદાજિત 50% ગુણના પ્રશ્નો પ્રથમ, દ્વિતીય પરીક્ષાના પ્રશ્નપત્રમાં પૂછવાના રહેશે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25

ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક **પ્રશ્નપત્રનું પરિરૂપ** કુલ ગુણ : 80

નોંધ : આ પરિરૂપ વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો, પ્રાશ્નિકો, મોડરેટર્સના વગેરેના માર્ગદર્શન માટે છે. જે તે વિષયોના પ્રાશ્નિક તેમજ મોડરેટર્સને માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણના બૃહદ હાર્દ/ઉદેશને સુસંગત રહી પ્રશ્નપત્રની સંરચના બાબતે ફેરફાર કરવાની છૂટ રહેશે.

હેતુઓ પ્રમાણે ગુણભાર :

હેતુઓ	જ્ઞાન (K)	સમજ (U)	ઉપયોજન (A)	ઉચ્ચ વૈચારિક કૌશલ્ય		કુલ
				સંયોજન/વિશ્લેષણ	અનુમાન/મૂલ્યાંકન	
ગુણ	30	27	17	03	03	80
ટકા (%)	37.5	33.75	21.25	3.75	3.75	100

પ્રશ્નના પ્રકાર પ્રમાણે ગુણભાર :

ક્રમાંક	પ્રશ્નના પ્રકાર	પ્રશ્નોની સંખ્યા		કુલ ગુણ
		વિકલ્પ વિના	વિકલ્પ સાથે	
1.	હેતુલક્ષી પ્રશ્નો (O)	24	24	24
2.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-I)	10	14	20
3.	ટૂંકજવાબી પ્રશ્નો (SA-II)	07	10	21
4.	વિસ્તૃત જવાબી પ્રશ્નો (LA)	03	05	15
	કુલ	**44**	**53**	**80**

પ્રકરણદીઠ ગુણભાર :

ક્રમ	પાઠ/પ્રકરણનું નામ	જનરલ વિકલ્પ વિના	જનરલ વિકલ્પ સાથે
1.	રાજ્યશાસ્ત્રનો ખ્યાલ	10	15
2.	લોકશાહીના પાયાના મૂલ્યો	08	13
3.	રાષ્ટ્રવાદ અને બિનસાંપ્રદાયિકતા	07	07
4.	હક અને નાગરિક	07	09
5.	ભારતીય બંધારણ : ઘડતર અને લક્ષણો	08	08
6.	મૂળભૂત હકો, ફરજો અને રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો	10	13
7.	ભારતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યકક્ષાએ ધારાસભા	08	13
8.	ભારતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યકક્ષાએ કારોબારી	08	08
9.	ભારતમાં કેન્દ્ર અને રાજ્યકક્ષાએ ન્યાયતંત્ર	07	07
10.	સ્થાનિક કક્ષાએ સરકાર, સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થાઓ	07	14
	કુલ ગુણ	**80**	**107**

નોંધ : ઉપરોક્ત પત્રકમાં દર્શાવેલ જનરલ વિકલ્પ સાથેના ગુણ નમૂનાના પ્રશ્નપત્ર મુજબના છે. અન્ય પ્રશ્નપત્ર માટે તે અલગ હોઈ શકે છે.

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25

ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર

વાર્ષિક પરીક્ષા

સમય : 3 કલાક

પ્રશ્નપત્રનું માળખું

કુલ ગુણ : 80

પ્રશ્ન ક્રમ	વિભાગ તથા પ્રશ્નની વિગત	ગુણ
	વિભાગ - A	**16**
1 થી 16	નીચેના 1 થી 16 સુધીના પ્રશ્નમાં આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને ઉત્તર આપો. **(પ્રત્યેકનો 01 ગુણ)**	
	વિભાગ - B	**08**
17 થી 24	નીચેના પ્રશ્નક્રમાંક 17 થી 24 સુધીના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકનો 01 ગુણ)**	
	વિભાગ - C	**20**
25 થી 38	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 25 થી 38 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 10 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકનો 02 ગુણ)**	
	વિભાગ - D	**21**
39 થી 48	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 39 થી 48 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 07 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકનો 03 ગુણ)** **નોંધ :** એક પ્રશ્ન કેસસ્ટડી આધારિત મૂકવો.	
	વિભાગ - E	**15**
49 થી 53	નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 49 થી 53 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 03 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ લખો. **(પ્રત્યેકનો 05 ગુણ)** **નોંધ :** એક પ્રશ્ન કેસસ્ટડી આધારિત મૂકવો.	
	કુલ ગુણ	**80**

ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ, ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક વર્ષ - 2024-25

ધોરણ-11 (સામાન્ય પ્રવાહ)

વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર

નમૂનાનું પ્રશ્નપત્ર

સમય : 3 કલાક | ગુણ : 80

સૂચનાઓ :

- આ પ્રશ્નપત્રમાં A, B, C, D અને E કુલ પાંચ વિભાગો છે.
- પ્રશ્નની સામે લખેલ અંક ગુણ દર્શાવે છે.
- પ્રશ્નની સૂચના પ્રમાણે જ જવાબ લખવા.
- નવો વિભાગ નવા પાના પર લખવો.

વિભાગ - A

- **નીચે આપેલા 1 થી 16 પ્રશ્નોના આપેલા વિકલ્પોમાંથી સાચો વિકલ્પ પસંદ કરીને જવાબ લખો : (પ્રત્યેકનો 1 ગુણ)** **[16]**

1. રાજ્યશાસ્ત્રના પિતા કોણ છે ?
   (A) હેરોલ્ડ લાસ્કી　(B) ઍરિસ્ટોટલ
   (C) કાર્લમાર્ક્સ　(D) જ્હોન લોક
2. ભૂ-રાજકારણ કોની સાથે સંકળાયેલ છે ?
   (A) ભૂમિ　(B) નીતિશાસ્ત્ર
   (C) માનસશાસ્ત્ર　(D) સમાજશાસ્ત્ર
3. સમાનતાના કેટલાં પાસાં છે ?
   (A) ત્રણ　(B) પાંચ
   (C) સાત　(D) બે
4. ગુજરાતમાં કયા વર્ષે સ્થાનિક સરકારમાં સ્ત્રી અનામત બેઠકોને 33 ટકામાંથી 50 ટકા કરવામાં આવી ?
   (A) 2000　(B) 2010
   (C) 2012　(D) 2015
5. બિનસાંપ્રદાયિકતા શબ્દ ભારતના બંધારણમાં કયા બંધારણીય સુધારાથી ઉમેરવામાં આવ્યો ?
   (A) 40મા　(B) 35મા
   (C) 45મા　(D) 42મા
6. આપણે જે રાજ્યમાં જન્મ લઈએ તે રાજ્યના આપણે શું ગણાઈએ ?
   (A) સરપંચ　(B) પ્રમુખ
   (C) ધારાસભ્ય　(D) નાગરિક

7. નીચેની ઘટનાઓને ક્રમિકતાના ક્રમમાં ગોઠવો અને સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો.

(i) કૅબિનેટ મિશન (ii) ક્રિપ્સ દરખાસ્તો

(iii) ઈન્ડિયન એક્ટ (iv) બંધારણ સભાની કામગીરી

(A) (i) (ii) (iii) (iv) (B) (iv) (iii) (ii) (i)

(C) (iv) (i) (ii) (iii) (D) (iii) (ii) (i) (iv)

8. બંધારણનો અમલ ક્યારે થયો ?

(A) 1947 (B) 1950

(C) 1949 (D) 1930

9. નીચેનામાંથી કોને ફાંસીની સજા (Death Penalty)માંથી મુક્તિ મળી શકે છે ?

(A) પરણિત સ્ત્રીઓને (B) સગર્ભા સ્ત્રીઓને

(C) અન્ય દેશના નાગરિકને (D) નિરક્ષર વ્યક્તિને

10. RTE કઈ કલમ હેઠળ સમાવિષ્ટ છે ?

(A) 10-A (B) 21-A

(C) 40-A (D) 55-A

11. કાસ્ટિંગ વોટ આપવાની સત્તા કોણ ધરાવે છે ?

(A) રાષ્ટ્રપતિ (B) વડાપ્રધાન

(C) ન્યાયાધીશ (D) ધારાસભાના અધ્યક્ષ

12. કયું ગૃહ કાયમી છે ?

(A) રાજ્યસભા (B) લોકસભા

(C) વિધાનસભા (D) ગ્રામસભા

13. જો કોઈ રાજકીય પક્ષમાં વ્યક્તિ A, રાજ્યસભાના સભ્ય બનવા માટે અને વ્યક્તિ B, લોકસભાના સભ્ય બનવા માટેની ચૂંટણીમાં બંનેની લાયકાતમાં ક્યો તફાવત હશે ?

(A) ઉંમર (B) શિક્ષણ

(C) ધર્મ (D) રાષ્ટ્રીયતા

14. "પંચાયતી રાજ" સાથે નીચેનામાંથી કયું સૂત્ર બિલકુલ બંધ બેસતું છે ?

(A) સંપ ત્યાં જંપ (B) પંચ ત્યાં પરમેશ્વર

(C) સૌનો સાથે સૌનો વિકાસ (D) એક માટે બધા બધા માટે એક

15. પંચાયતી રાજની સંસ્થાઓ કેટલા સ્તરની છે ?

(A) ચાર (B) બે

(C) એક (D) ત્રણ

16. ગુજરાતમાં કુલ કેટલી તાલુકા પંચાયત છે ?

(A) 249 (B) 241

(C) 233 (D) 251

વિભાગ - B

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 17 થી 24 સુધીના પ્રશ્નોના એક-બે વાક્યમાં જવાબ લખો. (પ્રત્યેકના 1 ગુણ)** **[08]**

17. અંગ્રેજી ભાષામાં રાજ્યશાસ્ત્રને શું કહે છે ?

18. વ્યક્તિ વિકાસ માટે કઈ બાબત જરૂરી છે ?

(A) સ્વતંત્રતા (B) સમાનતા

(C) ધર્મ (D) (A) અને (B) બંને

19. "રાષ્ટ્ર એટલે એક જાતિનો સમૂહ" તમો આ વિધાન સાથે સહમત છો ?

20. એવી કઈ ખાસ પરિસ્થિતિઓ છે, જે ઊભી થતાં મૂળભૂત હકોને સ્થગિત કરવામાં આવી શકે છે ?

21. ભારતના બંધારણનો આરંભ ક્યારે થયો ?

22. "મિલ્કતનો હક એ માત્ર કાનૂની હક છે" આ વિધાન સાચું છે કે ખોટું તે જણાવો.

23. ધારાસભાનું મુખ્ય કાર્ય કયું છે ?

24. સરકારનાં અંગો કેટલાં અને કયા કયા છે ?

વિભાગ - C

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 25 થી 38 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 10 પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ લખો : (દરેકનો 2 ગુણ)** **[20]**

25. રાજ્યશાસ્ત્રની ટૂંકી અને સરળ વ્યાખ્યા આપો.

26. રાજકારણની સરળ વ્યાખ્યા આપો.

27. હકારાત્મક સ્વતંત્રતા કોને કહે છે ?

28. "રાષ્ટ્રવાદ ઉદારમતવાદી વિચારસરણી છે." આ વિધાન સાથે તમો સહમત છો કે નહિ ? હા અથવા ના તો તેના કારણો આપો.

29. હકો એટલે શું ?

30. નાગરિકતા એટલે શું ?

31. બંધારણના ઘડતરમાં કોણે-કોણે ફાળો આપ્યો છે ?

32. શોષણ સામેનો હક કઈ કઈ કલમ દ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે ?

33. એવી કઈ પરિસ્થિતિ છે, જેમાં લોકસભાની મુદતમાં વધારો કરવાનું જરૂરી બને છે ?

34. બ્રિટીશ સંસદને શા માટે "ધારાસભાની માતા" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?

35. ભારતના ન્યાયતંત્રના સર્વોચ્ચ વડા કોણ છે ?

36. તમોએ તાજેતરમાં જાણીતી કંપનીનું એરકન્ડીશનર (A.C.) ખરીદેલ છે. જેમાં કંપનીએ દર્શાવેલ Specification (ખાસિયતો) મુજબ Colling (ઠંડક) થતી નથી. આ માટે તમે કોને રજૂઆત કરશો ? કેવી રીતે ?

37. નીચે દર્શાવેલ ગ્રામ પંચાયતનાં કાર્યોનું ફરજિયાત કાર્યો/મરજીયાત કાર્યોમાં વર્ગીકરણ કરો.

(A) પીવાના પાણીની વ્યવસ્થા (B) વૃક્ષારોપણ

(C) જાહેર-આરોગ્યની જાળવણી (D) વસ્તી-ગણતરી

(E) વ્યાયામશાળા

38. મહિલા સશક્તિકરણ એટલે શું ?

વિભાગ - D

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 39 થી 48 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 07 પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો : (દરેકના 03 ગુણ)** **[21]**

39. "રાજકારણ એક કલા (Art) છે" આ વિધાનને તમારા શબ્દોમાં ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

40. સ્વતંત્રતા અને કાયદા વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો

41. રાષ્ટ્રવાદના લક્ષણો જણાવો.

42. નાગરિકતા કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય છે ?

43. "લોકોનો રાજકારણમાંથી રસ ઘટી રહ્યો છે" તમારા આ વિધાન વિશેના મંતવ્યો જણાવો.

44. બંધારણીય ઈલાજોનો હક સમજાવો.

45. **નીચેનો ફકરો વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર લખો : (કેસસ્ટડી આધારિત પ્રશ્ન) (દરેક પ્રશ્નનો 01 ગુણ)**

1950ના 26મી જાન્યુઆરી પ્રજાસત્તાક ભારતના બંધારણનો અમલ શરૂ થયો. ત્યારે બંધારણસભા કામચલાઉ ધારાસભામાં ફેરવાઈ ગઈ. 1952માં પ્રથમ સામાન્ય ચૂંટણી થઈ ત્યાં સુધી તેની કામગીરી ચાલુ રહી પ્રથમ સામાન્ય ચૂંટણી દ્વારા બંધારણની જોગવાઈ પ્રમાણે પુખ્તવય મતાધિકાર દ્વારા ચૂંટાયેલા સંસદસભ્યોની પ્રથમ લોકસભા અસ્તિત્વમાં આવી. આપણા બંધારણમાં કલમ 79થી કલમ 123 દ્વારા સંસદ સંબંધેની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. ભારતની સંસદ રાષ્ટ્રપતિ સહિત બે ગૃહોની બનેલી છે. કાયદા માટે તૈયાર કરવામાં આવતો ખરડો બંને ગૃહોમાંથી ત્રણ વાંચન બાદ પસાર કરવો જરૂરી છે. ત્યારબાદ રાષ્ટ્રપતિ સંમતિ આપતા તે કાયદો બને છે. ભારતની સંસદ બ્રિટિશ સંસદ જેટલી સર્વોપરિતા ધરાવતી નથી.

પ્રશ્નો :

1. ભારતમાં સૌ પ્રથમ સામાન્ય ચૂંટણી ક્યારે થઈ ?
2. ખરડો કેટલાં વાંચનમાંથી પસાર થાય છે ?
3. સંસદ કેટલા ગૃહોની બનેલી છે.

46. રાષ્ટ્રપતિની કારોબારીની સત્તાઓ

47. નીચેના કોષ્ટકમાં યોગ્ય માહિતી ભરી પૂર્ણ કરો.

ક્રમ	હોદ્દાનું નામ	સમયગાળો	લાયકાત ઉમર/વર્ષ	નિમણૂક માટેની પદ્ધતિ
(1)	ઉપરાષ્ટ્રપતિ	....	....	ચૂંટણી દ્વારા
(2)	લોકસભાના અધ્યક્ષ	5-વર્ષ	....	ચૂંટણી દ્વારા
(3)	રાજ્યપાલ	....	35 વર્ષ	....
(4)	વડી અદાલતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ	વધુમાં વધુ 6 વર્ષ	62 વર્ષની ઉમર સુધી	....

48. શું તમો માનો છો કે આપણા દેશ ભારતમાં સત્તાનું વિકેન્દ્રીકરણ થયું છે ? કેવી રીતે ?

વિભાગ - E

- **નીચે આપેલા પ્રશ્નક્રમાંક 49 થી 53 સુધીના પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ 03 પ્રશ્નોના વિસ્તારપૂર્વક જવાબ લખો : (દરેકના 05 ગુણ)** **[15]**

49. વર્તમાન સમયમાં બિનસાંપ્રદાયિકતાની પ્રસ્તુતતા વિશે તમારા શબ્દોમાં વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.

50. સમાનતાનો અર્થ સમજાવી તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

51. મૂળભૂત હકો એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ સમજાવો.

52. સરકાર અને રાજ્યના વહીવટમાં મુખ્યમંત્રીનું શું મહત્ત્વ છે ? સમજાવો.

53. નીચેનું ચિત્ર જોઈ પ્રશ્નોના જવાબ આપો : **(કેસસ્ટડી આધારિત પ્રશ્ન) (દરેક પ્રશ્નનો 1 ગુણ)**

રાજ્યકક્ષાએ કારોબારી

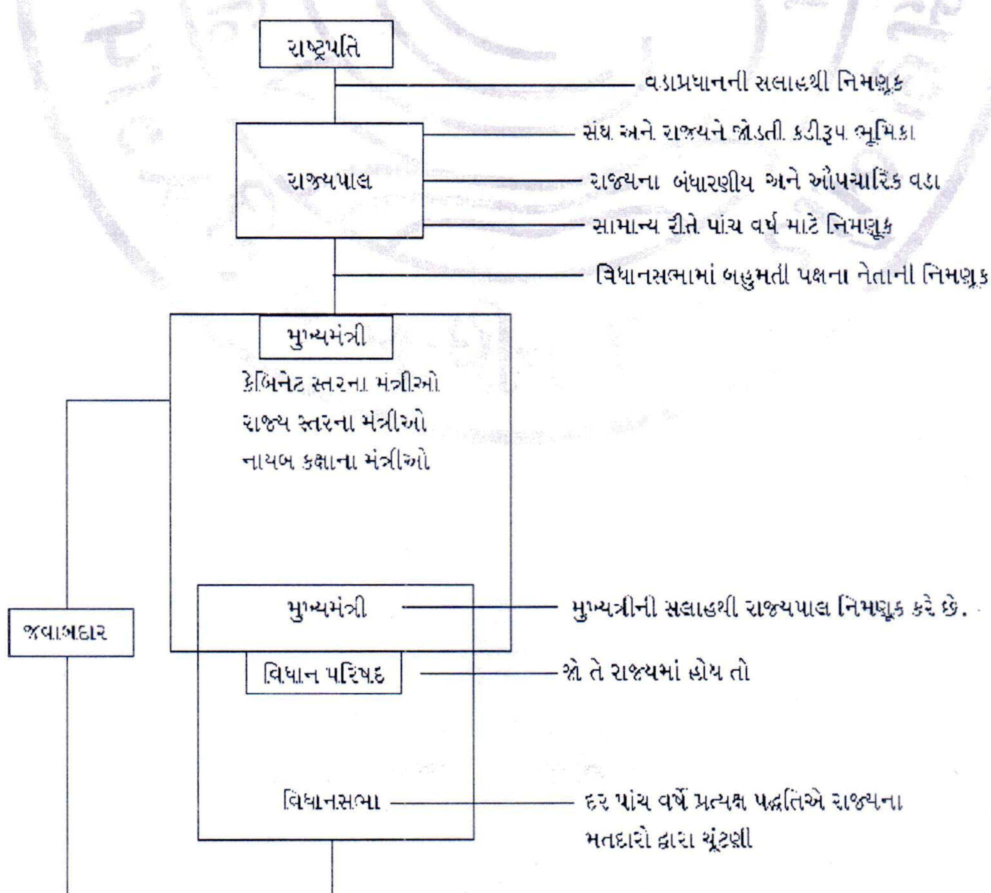

1. ભારતના બંધારણીય વડા કોણ છે ?
2. રાષ્ટ્રપતિ કોની સલાહથી રાજ્યપાલની નિમણૂક કરે છે ?
3. વિધાનસભાની મુદત કેટલા વર્ષની હોય છે ?
4. રાજ્યપાલ કોની સલાહથી મંત્રીમંડળની નિમણૂક કરે છે ?
5. રાજ્યના પ્રધાનોની કક્ષા કેટલા પ્રકારની હોય છે ?

અથવા

53. સ્થાનિક સ્વરાજ્યની અગત્યતા સમજાવો. **(ફક્ત દૃષ્ટિહીન ઉમેદવારો માટે)**

શૈક્ષણિક વર્ષ 2024-25

Competency Based Questions (ક્ષમતા આધારિત પ્રશ્નો)ની વિગત

ધોરણ - 11 **વિષય : રાજ્યશાસ્ત્ર (Political Science)**

પ્રશ્નો ક્રમ	પ્રશ્નની ટૂંકમાં વિગત	ગુણ	Learning Outcome (અધ્યયન નિષ્પતિ)
SECTION-A			
7	નીચેની ઘટનાઓને ક્રમિકતાના ક્રમમાં ગોઠવો. અને સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો.	1	POL 1103 કારણ અને અસરના સહસંબંધને સમજે છે.
9	નીચેનામાંથી કોને ફાંસીની સજા (Death Penalty) માંથી મુક્તિ મળી શકે છે ?	1	POL 1107 એકત્ર કરેલ માહિતિના આધારે નવા વિચારો અને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકે છે.
13	જો કોઈ રાજકીય પક્ષમાં વ્યક્તિ A, રાજ્યસભાના સભ્ય બનવા માટે, અને વ્યક્તિ B લોકસભાના સભ્ય બનવા માટેની ચૂંટણી લડે તો બંનેની લાયકાતમાં કયો તફાવત હશે ?	1	POL 1103 કારણ અને અસરના સહસંબંધને સમજે છે.
15	"પંચાયતી રાજ" સાથે નીચેનામાંથી કયું સૂત્ર બિલકુલ બંધબેસતું છે ?	1	POL 1112 મૂલ્યોને પારખી શકે તથા પોતાનામાં ઉતારી શકે અને સમસ્યા ઉકેલવાનું કૌશલ્ય વિકસાવી શકે છે.
SECTION-B			
18	વ્યક્તિ વિકાસ માટે કઈ બાબત જરૂરી છે ?	1	POL 1104 માહિતીનું વિશ્લેષણ અને મૂલ્યાંકન કરે છે.
19	"રાષ્ટ્ર એટલે એક જાતિનો સમૂહ" તમો આ વિધાન સાથે સહમત છો ?	1	POL 1111 સાથીઓ પ્રત્યે સહાનુભૂતિ પ્રશંસાભાવ, સંવેદનશીલતા દાખવે છે.
20	એવી કઈ ખાસ પરિસ્થિતિઓ છે જે ઊભી થતાં મૂળભૂત હકોને સ્થગિત કરવામાં આવી શકે છે ?	1	POL 1109 પ્રશ્નો પૂછવાનો જુસ્સો અને જિજ્ઞાસા કેળવે છે.

પ્રશ્નો ક્રમ	પ્રશ્નની ટૂંકમાં વિગત	ગુણ	Learning Outcome (અધ્યયન નિષ્પતિ)
SECTION-C			
22	"મિલક્તનો હક એ માત્ર કાનૂની હક છે" આ વિધાન સાચું છે કે ખોટું તે જણાવો.	1	POL 1106 ધારણાઓ, માન્યતાઓ, પૂર્વગ્રહો, રૂઢિચુસ્તતા વગેરેને ઓળખી શકે છે.
28	"રાષ્ટ્રવાદ ઉદારમતવાદી વિચારસરણી છે" આ વિધાન સાથે તમો સહમત છો કે નહિ ? હા અથવા ના તો તેના કારણો આપો.	2	POL 1112 મૂલ્યોને પારખી શકે અને પોતાનામાં ઉતારી શકે, સમસ્યા ઉકેલવાનું કૌશલ્ય વિકસાવી શકે છે.
33	એવી કઈ પરિસ્થિતિ છે, જેમાં લોકસભાની મુદતમાં વધારો કરવાનું જરૂરી બને છે ?	2	POL 1104 માહિતીનું વિશ્લેષણ અને મૂલ્યાંકન કરે છે.
34	બ્રિટીશ સંસદને શા માટે "ધારાસભાની માતા" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.	2	POL 1103 કારણ અને અસરના સહસંબંધને સમજે છે.
36	તમોએ તાજેતરમાં જાણીતી કંપનીનું એરકન્ડીશનર (AC) ખરીદેલ છે. જેમાં કંપનીએ દર્શાવેલ Speci. (ખાસિયતો) મુજબ Cooling (ઠંડક) થતી નથી. આ માટે તમો કોને રજૂઆત કરશો ? કેવી રીતે ?	2	POL 1106 ધારણાઓ, માન્યતાઓ, પૂર્વગ્રહો, રૂઢિચુસ્તતા વગેરેને ઓળખી શકે છે.
37	નીચે દર્શાવેલ ગ્રામપંચાયતના કાર્યોનું ફરજિયાત કાર્યો/ મરજીયાત કાર્યોમાં વર્ગીકરણ કરો.	2	POL 1104 માહિતીનું વિશ્લેષણ અને મૂલ્યાંકન કરે છે.
SECTION-D			
39	"રાજકારણ એક કલા (Art) છે" આ વિધાનને તમારા શબ્દોમાં ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.	3	POL 1110 સમાજશાસ્ત્રની વિધાશાખા વચ્ચેના તથા અન્ય વિધાશાખાઓ સાથેના આંતરસંબંધો દર્શાવી શકે છે.
43	"લોકોનો રાજકારણમાંથી રસ ઘટી રહ્યો છે." તમારા આ વિધાન વિશેના મંતવ્યો જણાવો.	3	POL 1109 પ્રશ્નો પૂછવાનો જુસ્સો અને જિજ્ઞાસા કેળવે છે. POL 1101 હકીકતોને, આંકડાઓ, પ્રક્રિયાઓ જાણે અને યાદ કરી શકે ?

પ્રશ્નો ક્રમ	પ્રશ્નની ટૂંકમાં વિગત	ગુણ	Learning Outcome (અધ્યયન નિષ્પતિ)
47	નીચેના કોષ્ટકમાં યોગ્ય માહિતી ભરી પૂર્ણ કરો.	3	POL 1105 માહિતી, ચિત્રો, લખાણો વગેરેનું અર્થઘટન કરે છે. POL 1104 માહિતીનું વિશ્લેષણ અને મૂલ્યાંકન કરે છે.
48	શું તમો માનો છો કે આપણા દેશ ભારતમાં સત્તાનું વિકેન્દ્રીકરણ થયું છે ? કેવી રીતે ?	3	POL 1103 કારણ અને અસરના સહસંબંધને સમજે છે.
SECTION-E			
51	વર્તમાન સમયમાં બિનસાંપ્રદાયિકતાની પ્રસ્તુતતા વિશે તમારા શબ્દોમાં વિસ્તૃત સમજૂતી આપો.	5	POL 1102 સરકારની વિવિધ કામગીરીનું વર્ગીકરણ, તફાવત અને તુલના કરી શકે છે.
52	સરકાર અને રાજ્યના વહીવટમાં "મુખ્યમંત્રી"નું શું મહત્ત્વ છે ? સમજાવો.	5	POL 1101 હકીકતો આંકડાઓ તથા પ્રક્રિયા જાણે અને યાદ કરી શકે છે.